

verslag

Zandsuppleties en natuur(beheer) langs de Hollandse kust

Omschrijving	Zandsuppleties en natuur(beheer) langs de Hollandse kust
Datum bespreking	16 mei 2019, Haarlem
Deelnemers	petra.damsma@rws.nl; h.hagen@dunea.nl; arnoud@duinbehoud.nl; harold.hansen@rws.nl; pim.neefjes@rws.nl; Hubert.Kivit@PWN.NL; kees.boer@rws.nl; rena.hoogland@rws.nl; luc.geelen@waternet.nl; e.spek@staatsbosbeheer.nl; kim.stelleman@rws.nl;
Afschrift aan	H.Wondergem@staatsbosbeheer.nl; M.Bilius@staatsbosbeheer.nl ; M.DeJong@Natuurmonumenten.nl; mark.van.til@waternet.nl; J.Esselaar@natuurmonumenten.nl;
Verslag	djaminah.clarkson@rws.nl

Inleiding

In het onderzoeksprogramma "Natuurlijk veilig", een samenwerkingsverband tussen natuurorganisaties en Rijkswaterstaat (RWS), onderzoeken we de gevolgen van zandsuppleties op de natuur. Echter, terwijl we onderzoek doen gaat het reguliere kustonderhoud met zandsuppleties gewoon door. Inmiddels is het concept suppletieprogramma 2020-2023 ter consultatie aan de convenantpartners voorgelegd. Een mooi moment om te verkennen of er een gezamenlijk beeld is bij hoe suppleren en natuurbeheer in de kust elkaar versterken, of juist hinderen. Deze bijeenkomst is gericht op de Hollandse kust, voor het Waddengebied en voor de Delta vinden vergelijkbare bijeenkomsten plaats.

Agenda

- Opening en kennismaking
- Het suppletieprogramma 2020-2023; waarom en hoe (presentatie Harold)

- Natuur en zandsuppleties; het convenant Natuurlijk Veilig en beschikbare kennis (presentatie Petra)
- Beheergebieden en suppleties nalopen op aandachtspunten: Texel, Julianadorp, Bergen-Egmond, Noordwijkerhout en Wassenaar

Opening

Petra Damsma (RWS), projectleider Natuurlijk Veilig, opent te vergadering mede namens Evert Jan Lammerts (vertegenwoordiger natuurbeherende instanties in het projectteam Natuurlijk Veilig). Helaas is Evert Jan langdurig uitgevallen i.v.m. ziekte. Wij wensen hem van harte beterschap en sterkte.

Harold Hansen, omgevingsmanager RWS West-Nederland Noord (provincie Noord-Holland), zal starten met een presentatie over het concept suppletieprogramma 2020-2023. Pim Neefjes, omgevingsmanager RWS West-Nederland Zuid (provincie Zuid-Holland) zal het programma voor Zuid-Holland toelichten. Petra zal iets vertellen over het lopende ecologisch onderzoek en de resultaten tot nu toe. Daarna komen de ontwikkelingen per locatie aan bod.

Presentatie kustlijnzorg

Harold start met de vraag: waarom is kustonderhoud eigenlijk nodig? Nederland kent van nature een 'negatieve zandbalans' en erosie, wat zorgt voor een landwaartse verplaatsing van de kustlijn (Nederland werd steeds kleiner). Rond 1990 was de beleidsdiscussie n.a.v. de storm van februari 1989 aanleiding voor het vaststellen van de basiskustlijn (BKL). Rijkswaterstaat is verantwoordelijk voor het in standhouden van de BKL (Waterwet art 2.7). De BKL wordt elke zes jaar vastgesteld door onze minister.

>VRAAG: Is de kustlijn hetzelfde als de BKL?

> ANTW: Nee, de BKL is een meetinstrument/referentie voor de hoeveelheid zand in het kustprofiel.

Het landelijk programma Kustlijnzorg van RWS heeft niet alleen als doel de BKL te handhaven, maar ook om het kustfundament mee laten groeien met zeespiegelstijging. De Waddenzee en de Zeeuwse Delta horen niet bij het kustfundament. We hanteren de lijn: zacht waar het kan (zandsuppleties) en hard waar het moet (dijken). Hierbinnen is ruimte voor dynamiek. De kustlijn beweegt als het ware om de BKL heen, het is dus geen strakke lijn.

Zie bijgevoegde powerpoint presentatie voor meer informatie over Kustlijnzorg.

>VRAAG: Wanneer wordt gekozen voor een strandsuppletie?

>ANTW: In principe kiezen we voor een vooroever-suppletie, tenzij het echt niet anders kan. Bijvoorbeeld in Scheveningen is een vooroever-suppletie lastig i.v.m. de haven en de pier.

>OPM: Er ontstaat soms verwarring over de kustlijn (actuele situatie), de basiskustlijn (norm) en de volumes (geen lijn!) in de berekingen.

Advies aan RWS is om daar bij de communicatie aandacht voor te hebben.

Presentatie zandsuppleties en natuurbeheer

Petra begint haar verhaal met het schetsen van de context. We zijn van gescheiden werelden, kustveiligheid en natuurbehoud, naar een convenant gekomen. Inmiddels zijn we (hopelijk) op weg naar een "supplecosysteem" ;-)

Rijkswaterstaat monitort de ecologische effecten van zandsuppleties op de Wadden, de buitendelta, de Noordzeekust en het strand en de duinen.

Zie bijgevoegde powerpoint presentatie voor meer informatie over de onderzoeksresultaten mbt de buitendelta, Noordzeekust en strand & duinen

Enkele conclusies tot nu toe (zie ook powerpoint presentatie):

- Duindynamiek hangt vooral samen met het beheer, weinig met suppleties.
- Volume duinen is gemiddeld toegenomen als gevolg van suppleties; verandering in vegetatie hangt meer samen met dynamiek dan met wel of niet suppleren.
- Luwe delen buitendelta met fijner zand en meer organisch materiaal zijn rijker in biodiversiteit.

>VRAAG: Vindt er ook onderzoek in de zandwinvakken (meestal circa 10 km uit de kust) plaats?

>ANTW: Ja, vanuit de MER (Milieu Effect Rapportage) voor zandwinning heeft Kustlijnzorg een Monitoring en Evaluatie Programma (MEP) lopen. Hoewel dit juridisch een ander traject betreft wordt wel informatie uitgewisseld en samengewerkt met Natuurlijk Veilig. In het MEP wordt bijv. geofysisch onderzoek verricht en sediment kwaliteit bepaald. Daarnaast wordt onderzoek gedaan naar rekolonisatie van zandwingebieden, schelpenbanken en wordt onder andere onderzocht of zandwingebieden gebruikt worden als voedselgebied voor zwarte zee-eenden.

Het onderzoek van Natuurlijk Veilig gaat door, maar er zijn nog veel vraagtekens en dilemma's, zoals:

- Het kuststelsel is altijd in beweging: habitats verdwijnen en verschijnen. Wat beschermen, en hoe?
- Het effect van een suppletie is moeilijk te scheiden van natuurlijke variatie: welke aanpassingen zijn effectief?

Ook zijn er veel vragen en dilemma's voor natuurbeheerders:

- Liever vaak een kleine ingreep of soms een grote ?
- Wat gaat voor: soorten en habitats of natuurlijke processen?
- Welke natuurwaarden gaan voor (als je moet kiezen tussen...)?
- Is dat afhankelijk van de plek? Leidt dat dan tot een zonerings- of kustbeheer / suppleties?

>OPM: Zijn er vergelijkingen van natuurontwikkelingen (dynamiseringsprojecten) met en zonder suppleties?

Heemskerk

>OPM: Voor het dynamisch beheer van de zeeoever zijn sleuven/kerven nodig. Gezamenlijke afstemming hierover is heel belangrijk!

Rijnland – Delfland

>OPM: Het schonen van het strand heeft invloed op de ontwikkeling van embryonale duinen. Er wordt nu geschoond tot Wassenaar en dat geeft verschillen tussen Rijnland en Delfland. De gemeentegrens van Den Haag en Wassenaar is namelijk ook de grens tussen Delfland en Rijnland.

Noord-Holland – Zuid-Holland

>OPM: Vanuit het kustpact is er een langetermijnvisie op dynamisch beheren irt zonerings. De partijen zijn hierover met elkaar in gesprek; eind dit jaar moet er een strategisch plan liggen.

>OPM: Door kerven kan het zand opraken, dit heeft een dilemma tot gevolg: stop je met vooroeversuppleties om te kijken wat er gebeurt?

>OPM: Vanuit TU Delft wordt een nieuw programma genaamd DuneForce opgezet: een onderzoek naar duinen die kustverdediging en specifieke ecologische habitat bieden.

Noordwijk (het is de gemeente Noordwijk, Noordwijkerhout bestaat niet meer)

>OPM: In 2002 is hier gesuppleerd. Graag een detailanalyse mbt morfologie en een vergelijking met bijv Katwijk. Ook omdat hier een dynamiseringsproject is gestart.

Texel

Net als op de Friese Waddeneilanden zijn zandsuppleties een gevoelig onderwerp op Texel, zeker op Texel zuidwest. Er speelt veel op het eiland. Staatsbosbeheer bekijkt samen met het 'schap' of de Sluftermonding meer ruimte mag krijgen. Komende winter komen er kerven ivm PAS. Er is een actieplan voor broedvogels in de Waddenzee en extra doelstellingen mbt embryonale duinen vanuit Natura 2000.

>VRAAG: Hoe verhouden embryonale duinen zich tot kerven?

>ANTW: Je wilt variatie in tijd en ruimte. Van nature heeft Nederland een 'afslagkust', nu niet meer. De relatie tussen kerven en suppleties moet nog nader onderzocht worden. Dit wordt onder meer opgepakt in het OBN duinen en kust – project 'Ruimte voor zand' dat deze zomer start.

Bergen-Egmond

>VRAAG: Wordt er rekening gehouden met de kalkgrens bij Bergen?

>ANTW: Het zandwinkvak voor een suppletie ligt meestal recht voor de kust van de te suppleren locatie. Er wordt wel rekening gehouden met bijv. korrelgrootte en samenstelling van het zand. Petra zal een geologische kaart opvragen en daarop het zandwinkvak laten projecteren, en de onderzoeken die hiernaar gedaan zijn delen.

Wassenaar

Wassenaar is een bijzondere locatie. De BKL wordt hier (nog) niet overschreden maar er is toch een suppletie gepland, want de laatste trend is wel duidelijk richting erosie. De vooroeversuppletie is vergelijkbaar met de vooroeversuppletie van Noordwijk. Hier liggen kansen om onderzoek te doen naar de effecten van suppleren op het dynamiseringsproject in het algemeen en bij Noordwijk in het bijzonder. Bijvoorbeeld door een van de twee suppleties uit te stellen in combinatie met monitoring.

Afsluiting

Het doel van deze bijeenkomst was het verkennen of de convenantpartners een gedeeld beeld hebben van zandsuppleties irt natuurbeheer en het doorlopen van het concept suppletieprogramma. Uiteraard is iedereen welkom om ook (juist!) buiten de consultatie ideeën in te brengen en informatie uit te wisselen. Samen kom je immers vaak op slimme dingen!